

Sørum-Speilet

I dette nummeret:

Leif Mathisen:
Bygdeborgere i Sørum

Svein Sandnes:
Oluf Rygh – mannen og verket

Oluf Rygh:
**Norske Gaardnavne
Sørum og Blaker
Del 1: Fra Egner til Berg**

Kaare Svarstad:
Kjenn-din-bygd-turen

**Oppvekst på Melvold i
Frogner i
mellomkrigs-tida
Del 29:**

Med bær på torget

Aage V. Kleven:
**Høyesterett på besøk i
Sørum**

Svein Sandnes:
**Rånåsfoss før
kraftutbygginga**

<http://sorum.historielag.no>
org.nr. 984 252 994

Kjære medlem,

Vi klarte ikke å få *hele* Sørums befolkning ut av sofaen på Kulturminnedagen søndag 14. september, men vi kunne glede oss over god deltakelse i Varsjøtrimmen, og kontakten mellom historielaget og de andre frivillige laga i bygda var en positiv erfaring. Gjennom kontakten med Sørum Idrettsråd fant vi ut at vi hadde felles interesser i utvikling av flere natur- og kulturstier. En hjertelig takk til alle som gjorde arrangementet mulig – ikke minst prosjektleder Kåre Sæther.

Ei gruppe vi har innledet et svært positivt samarbeid med er Sørums lærere. Bakgrunnen er at Sørum kommune inviterte frivillige lag og foreninger til å komme med forslag i forbindelse med en felles søknad til Den kulturelle skolesekken om midler. Sørum-skolen har bestemt at de vil legge inn en dag med lærer på Vølneberg gamle skole for alle første eller andreklassene i bygda. Dette er et tilbud vi har praktisert overfor noen lærere, men nå kommer det inn i planen for alle skolene. I styret er Jorunn Hattrem oppnevnt som kontakt.

Historielaget har også i denne forbindelse sendt en søknad til Den kulturelle skolesekken. Vi ber om penger til redskapssamlingen på Vølneberg, slik at elevene får mer å se på når de kommer på besøk. Vi har også to vandretstillinger myntet på skolene i arbeid: En om Bingen lenser og en om Okkupasjonstida i Sørum.

Arbeidet med å tegne abonnement på bygdeboka går heller ikke like lett som vi trodde på forhånd. I skrivende stund er det registrert ca. 200 kontrakter på hele verket og 50 solgte separate første bind. Målet er fortsatt 600 solgte. Det dekker nemlig produksjonskostnadene for første bind.

Men så registrerer vi at det fortsatt er mange av historielagets egne medlemmer som ikke har tegnet seg, og dermed er salgsutsiktene straks lysere, for disse bøkene *må* bare du som er interessert i lokalhistorien i Sørum skaffe deg! Boka er svulmet opp til ca. 700 sider i produksjonsfasen, og bildematerialet er fantastisk. Vi har også måttet skyve hovedartiklene om Imshaug og Blakersund over til bind 2.

Torsdag 30. oktober er temaet på Valstad Café ”Bygdeboka i ord og bilder” med Jan Erik Horgen og Anders Henriksen som innledere. Torsdag 6. november har historielagets medlemmer mulighet til å besøke Høyesterett.

Artikler nr. 5 – 2003 – 9. årgang

Bygdeborger i Sorum

Først i siste del av det 19. århundre kom bygdeborger mer i søkelyset, og i 1882 kom Olaf Ryghs avhandling om bygdeborgene i Norge med en fortegnelse over 80 lokaliteter spredt over hele landet. I dag kjennes over 200 bygdeborger fra hele landet. De har sitt tyngdepunkt på Østlandet, men det er også en konsentrasjon i Sørvest-Norge, særlig i Rogaland og nordafjells.

Disse fortidsminnene har vært lite påaktet. Som regel har de vært lite kjent, selv i den bygda hvor de ligger. Ofte har folk som bor like i nærheten ingen anelse om at et slikt anlegg finnes.

Ser en på bygdeborgene under ett, gir de et nokså ensartet bilde. Som regel er det valgt en fjellformasjon med en noen lunde jevn flate øverst som fra naturens side var så utilgjengelig at den med forholdsvis enkle befestningsarbeider ville være lett å forsvare.

En alminnelig betegnelse i oldnorsk på en slik isolert bergkole, som gjerne trer tydelig fram i terrenget med bratte sider, er ”steinn”. ”Steinn” er det opprinnelige navnet på formasjonen hvor borgen er anlagt, og at gården som en gang er ryddet i nærheten har fått navn etter bergkollen.

Slike navn er uten tvil svært gamle, men de sier likevel lite fordi betegnelsen ”steinn” er rent naturbeskrivende. Den forteller ingen ting om byggverket. Det gjør derimot en annen type navn som ofte er knyttet til bygdeborgen, og som i en eller annen form inneholder ordet Borg – det felles germanske ordet for et befestet sted. I noen tilfeller finner vi ordet slott som navn på bygdeborger. Slike navn er antakelig av yngre opprinnelse, og henger sammen med det tyske ordet Schloss, som kom i bruk i Norge i middelalderen. Forklaringen må antakelig være at de gamle borgmurene er gjenoppdaget av folk i bygda en gang i historisk tid, og er blitt oppfattet som ruin av et befestet anlegg av den karakter som samtiden kjente og som ble betegnet som slott.

Selve befestningsanleggene var i regelen bygd etter enkle prinsipper. Først og

fremst gjaldt det å hindre adkomst til borgplataet på toppen av kollen. I mange tilfeller har det vært tilstrekkelig å bygge en mur på tvers over ”sadelen” som forbinder borgfjellet med terrenget omkring. Andre steder har det vært nødvendig med mer omfattende forholdsregler langsmed kanten av plataet for å hindre overraskende innfall. Skråninger og farlige slukter som førte rett inn i borgplataet ble utfylt og befestet. Det kan også være at det finnes mindre murer utenfor eller nedenfor selve borgmuren, som har karakteren av et utenverk. På særlig utsatte steder har en søkt å styrke befestningsverkene ved å bygge flere murer, den ene utenfor den andre.

Befestningsverkene består alltid av løftestein (stein som kan løftes og bæres) av vekslende størrelse lagt sammen uten bindemiddel. Det må regnes med at høyden på muren er blitt atskillig forminskert i det lange tidsrommet som har gått. Det finnes her og der bedre bevarte partier som viser at byggingen av muren har skjedd med atskillig innsikt. Flere steder er det tydelig brattere helling på muren på yttersiden enn på innersiden. Det er også grunn til å tro at selve muren mange steder har vært forsterket med en slags palisader eller stormingshindere av tre.

Svensken Gøran Posse har forsøkt å beregne arbeidet som trengtes for å befeste en borg av vanlig størrelse. Han tenker seg et borgplata med omtrent 300 meters omkrets, som må befestes av en mur med 150 meters lengde. Han forutsetter 5 kubikkmeter stein i hovedmuren pr. løpende meter, og en ytre mur som var 60 meter lang av mindre dimensjoner. Han regner videre med tid til rydding, forhugninger og trehindre. For å utføre et slikt arbeide som så noenlunde kan tenkes å representere gjennomsnittet for en norsk bygdeborg, vil det lavt regnet kreves seks ukers hardt arbeid av 100 mann.

Hele bygdas befolkning har vært nødvendige for å løse en slik oppgave, som tydelig må ha vært et samfunnsanliggende. Det er nærliggende å tro at arbeidet har vært organisert og ledet av en mann som har hatt

en høvdings makt og autoritet. Noen bygdeborgere kan karakteriseres som forsvarsborgere knyttet til forsvaret av det enkelte lille bygdesamfunn, andre som tilfluktsborgere.

Den best bevarte bygdeborgen i Sørumsund finner vi ved Mork i Blaker i den såkalte Holmselia. Borgen er registrert av Universitetet i Oslo i 1930. Stedet ble tidligere kalt for Borgmundåsen eller bare Bormen. Dette er et navn som går direkte tilbake til Borg.

På toppen av åsen er det et platå som er delt i to ved en liten forsenkning. Rundt platået er det dype gjel i fjellet eller nærmest loddrette fjellsider. Siden som vender ut mot bygda nedenfor er befestet av en mur som på enkelte steder er relativt godt bevart. Muren har stort sett blitt lagt opp av løftesteiner, men noen er så store at de sikkert har ligget på stedet. I forsenkningen inne på platået er det et vannhull som kan ha sikret vannforsyningen til borgen.

En annen bygdeborg finner vi på Farshatten ovenfor Stampetjernet. Borgen ligger delvis i Sørumsund og delvis i Skedsmo. Flere av sidene opp til fjelltoppen er helt utilgjengelige, men fra Sørumsund-siden er det relativt lett adgang, og her finnes da også murrester. Så vidt en kan se er det rester av to murer, en hovedmur og en ytre lavere mur av mindre dimensjoner. Det er også en forsenkning inne på platået som kan ha sikret en vannforsyning.

Felles for anleggene på Borgmundåsen og Farshatten er den prakfulle utsikten fra begge stedene.

Gårdsnavnet Borgen tyder på at det også har ligget en bygdeborg på fjellet ovenfor gården, men det er ingen rester å se etter et slikt anlegg. Gården har antakelig fått navnet sitt av beliggenheten nedenfor fjellet.

Det er en vanlig oppfatning at bygdeborgene skriver seg fra Folkevandrings-tiden, altså fra omkring 400-600 e. Kr. Som allerede nevnt er noen av borgene karakterisert som forsvarsborgere, andre som tilfluktsborgere. Anlegget på Borgmundåsen har kanskje vært en forsvarsborg. Helt fra

gammelt av har det vært en innfartsvei fra Fet gjennom Blaker om Varsjøen og Krogstad. Denne veien fulgte også nordmennene da de avskar og slo svenskene ved Toverud i 1808.

Det er mer tvilsomt om borgen på Farshatten har vært en forsvarsborg slik den ligger i forhold til veiene som har vært i området.

Leif Mathisen

Kultureksjonen i Sørumsund etterlyser ”Besøksvenner” for å formidle gammel kunnskap

Kultureksjonen i Sørumsund kommune skal våren 2004 i samarbeid med Vesterskaun og Fjuk barneskoler sette i gang et spennende prøveprosjekt. I den forbindelse etterlyser de pensjonister eller andre som har anledning til på dagtid å være frivillig ”Besøksvenn”.

Å være ”Besøksvenn” innebærer at man formidler noe man kan i form av et kurs i for eksempel lokalhistorie, sjakk, strikking, matlaging, treskjæring, veving, dans eller annet for 6 elever av gangen.

Kursenes varighet varierer etter innholdet, men antall timer i måneden er 2 timer hver andre uke, gjerne fra 09.00 til 11.00. Det skal alltid være to ”Besøksvenner” pr kurs med 6 elever og det er vanlig at én er ”ekspert”, mens den andre er ”hjelper”. Opplegget og den praktiske gjennomføringen vil kultureksjonen og skolen være behjelpelig med.

Foruten å formidle praktiske og teoretiske kunnskaper knyttet til lokale forhold, har erfaringen med ”Besøksvenner” fra andre kommuner vist at dette er en god og naturlig måte å skape kontakt mellom generasjonene på; de eldre formidler noe de kan til de yngre, og slik øker forståelse og respekt både hos unge og de litt eldre.

Vi håper at du som har kunnskaper å dele med den oppvoksende slekt eller har mulighet til å være hjelper på et kurs, tar kontakt med **Kultureksjonen ved nettverksskolekonsulentene Ellen Margrete Graarud og Jorid Holmsen på telefon 63 82 53 58.**

Oluf Rygh – mannen og verket

Vi starter i dette nummer en ny serie i Sørum-Speilet som er beregnet å gå i 10 numre framover: Det er en gjennomgang av verket "Norske Gaardnavne" skrevet av Oluf Rygh for gardene i Blaker og Sørum sin del. Dette er et referanseverk for alle som arbeider med lokalhistorie, og vi finner det naturlig å gi våre lesere en introduksjon til verket og den mann hvis navn det er knyttet til – nemlig historikeren, arkeologen og språkforskeren Oluf Rygh.

På ett vis kan en si at verket "Norske Gaardnavne" begynte med en kongelig resolusjon av 11. mars 1878. I den ble det nemlig nedsatt en kommisjon til å revidere de matrikulerte gardsnavns skrivemåte. Til kommisjonen ble det oppnevnt tre medlemmer: Sophus Bugge (45), siden 1866 professor i sammenliknende indoeuropeisk språkvitenskap og oldnorsk ved Universitetet i Oslo; Johan Fritzner, teologen som 65 år gammel – i 1878 -tok avskjed med prestegjeningen for å konsentrere seg om sin språkforskning og Oluf Rygh (45), professor i arkeologi og styrer av Universitetets Oldsakssamling.

Kommisjonen angrep oppgaven med å finne den mest korrekte skrivemåten for gardsnavnene i matrikkelen fra to sider: For det første ved å studere den lokale uttalen av navnene. Bugge og Rygh reiste land og strand rundt i Norges land for å samle inn uttaleformen i folkemålet. For det andre gjennomgikk kommisjonen navnenes eldre skrivemåter så langt kildene strakk til bakover fra middelalderen og framover, og det meste av dette arbeidet ble utført av Oluf Rygh. Det første resultatet av kommisjonens arbeid var den nye eiendomsmatrikkelen av 1886.

Dette skulle likevel ikke bli den eneste frukt av kommisjonens kjempearbeid gjennom åtte år. Oluf Rygh skriver i innledningsbindet til "Norske Gaardnavne" selv enkelt og liketil om hvordan verket ble til: "Under Trykningen (av matriklen) kom jeg til at tænke på Ønskeligheden af, at det nu samlede, i flere Henseender værdifulde

Materiale snarest muligt kunde gjøres tilgjængeligt ogsaa for andre end Kommissionens Medlemmer. Jeg foretog mig derfor efterhaanden at ordne dette Materiale efter den nye Matrikel og renskrive den i let overskuelig Form, saaledes, at de til hvert Amt hørende Oplysninger dannede et særskilt Bind. Efter hvert som disse Amtsbind blev færdige, overdrog jeg dem (1889-93) til Rigsarkivet, hvor de siden have været tilgjængelige for alle og ere blevne adskillig benyttede."

Læreren og språkgranskeren Marius Hægstad fra Ålesund var blitt gjort oppmerksom på dette, og fikk sammen med sju andre stortingsmenn i 1896 vedtatt at det skulle gis en årlig bevilgning til trykking av det 17 bind store verket, med tilføyde etymologiske forklaringer. Begrunnelsen var at opplysningene i verket "ere af Interesse for nær sagt enhver Gaard i Landet, foruden at de have stor Betydning for det nationale Sprogstudium". Selv skriver Oluf Rygh beskjedent i innledningsbindet: "Jeg havde ikke havt nogen Tanke om, at dette meget omfangsrige Haandskrift kunde blive trykt, ialfald ikke i nogen nær Fremtid."

Arbeidet med den trykte utgivelsen skulle også ta noen år. Da Oluf Rygh døde 66 år gammel i 1899, hadde han skrevet et ypperlig lite innledningsbind og hadde ferdigbehandlet tre og et halvt av de ordinære amtsbindene. Med utgangspunkt i hans manuskript og andre trykte og utrykte arbeider, kunne imidlertid først broren Karl Rygh og senere universitetsbibliotekar Albert Kjær fullføre verket. I 1919 forelå "Norske Gaardnavne" i 17 bind trykt i den form som Oluf Rygh hadde innlevert det til Riksarkivet. I 1924 kom et bind 18, "Finmarkens Amt" skrevet av Just Qvigstad, og endelig i 1936 kom et "Fællesregister" utarbeidet av Albert Kjær som bind 19.

Verket "Norske Gaardnavne" fikk grunnleggende betydning også innen nordisk stedsnavnsgranskning, og også det store "English Place-name Society", som ble påbegynt i 1924, synes å være påvirket av det norske gardsnavnverket. Sophus Bugge sa ved Oluf Ryghs bortgang: "Det er, som

jeg tror med rette, om dette Verk sagt, at intet Land kan opvise et Sidestykke dertil.”

Oluf Rygh – en biografisk skisse

Hvem var så mannen bak dette omfattende verket? Min viktigste kilde er her Norsk biografisk leksikon, bind 12, som utkom i 1954. Typisk for mangfoldigheten i Ryghs talent og vitenskapelige gjerning, har det vært nødvendig med to biografer: Haakon Shetelig har skrevet om historikeren og arkeologen Rygh, mens Magnus Olsen har skrevet om språkforskeren.

Oluf Rygh ble født 5. september 1833 på Stiklestad i Verdal som sønn av lensmann og stortingsrepresentant Peder Strand Rygh. Moren var lensmannsdatteren Ingeborg Marie Berntsen. På Stortinget tilhørte faren det sparsommelige ”bondepartiet” som fylket seg rundt Søren Jaabæk. Og etter at denne grupperingen hadde snudd i spørsmålet om juryordningen, først hadde de gått inn for den, senere hadde de kommet til at det kunne koste for mye penger, var det Peder Rygh som i 1863 fremmet det forslaget som med 16 mot 12 stemmer i Lagtinget forkastet utkastet om ny juryordning. Jonas Lie skrev da forbitret til Bjørnstjerne Bjørnson om hvor ille det var at denne viktige lovendringen stoppes av ”denne pestbefængte Jaabæk der vesterfra og paa en Lensmand Rygh, der kun er mærkelig derved, at han kan gjøre Børn, som faa præceteris i alle fag til Examen”.

Av de tre sønnene var Oluf den eldste, Karl seks år yngre, og Evald, som ble finansmann og borgermester i Kristiania, ytterligere tre år yngre enn ham igjen. Av de tre guttene var det bare den yngste som giftet seg. De vokste opp på garden Haug i Verdal. Oluf ble undervist hjemme, inntil han høsten 1846 kom inn på Trondheim Katedralskole. Etter fire år ble han på sin 17 års fødselsdag immatrikulert som student i Kristiania. Som student gav han privatundervisning i artiumsfag, og var også et år 1852-53 hjemme i Verdal som huslærer for brødrene. Han tok likevel filologisk embetseksamen med innstilling i 1856. Etter noen år som lærer vikarierte han fra 1859 som

universitetslærer i historie for P.A. Munch, og etter Munchs død i 1863 ble han lektor, fra 1866 professor, i historie ved Universitetet i Kristiania. Da det ble foreslått at hans stilling skulle deles i to professorater, henholdsvis i historie og arkeologi, ble Rygh i 1875 utnevnt til Norges første professor i arkeologi og samtidig styrer for Universitetets samling av nordiske oldsaker, et embete han hadde fram til sin død i 1899.

Haakon Shetelig skriver at Ryghs ledende karaktertrekk var pliktfølelse og nøyaktighet. Ved Universitetet ble han i stor grad pålagt administrative oppgaver. I tillegg deltok han som sekretær og preses i Videnskapsselskapet i Kristiania, var 40 år medlem av styret i Fortidsminneforeningen, var 30 år medlem av styret i Historisk forening, og var også styremedlem i Det Norske Oldskriftselskab så lenge dette eksisterte (1861-73). Legg så til at han var et aktivt medlem av Selskabet for Folkeoplysningens fremme og Selskabet til Oslo Byes Vel, og at han jevnlig skrev populærvitenskapelige artikler, så får man et inntrykk av en person med utrolig arbeidskapasitet.

Som styrer av Universitetets Oldsaksamling grunnla han på mange måter norsk arkeologi som fag. Han begynte fra første stund å registrere alle gjenstander med nøyaktige opplysninger om funnsted og andre iakttagelser gjort i forbindelse med funnet. Han førte alle funn inn i et topografisk kartotek for hele landet, og merket også inn funnstedene på tre store Norgeskart, et for hvert av de tre forhistoriske hovedperioder; steinalder, jernalder og bronsealder. Disse kartene er for øvrig reproduert i ”Norges Oltid”, utgitt av Norsk Folkemuseum i 1906. Ved Oldsaksamlingen grunnla Rygh også et ”runearkiv” for bilder, avtrykk og oppteignelser om norske innskrifter.

Haakon Shetelig var selv student under Oluf Ryghs kateter i siste halvdel av 1890-årene, og vi avslutter denne presentasjonen av hans biografi med å sitere Sheteligs personlige karakteristikk i Norsk

Biografisk Leksikon: ”Vi som har oplevd å se R., vil ennu se ham i minnet som han stod og gikk, om morgenen nedover til byen gjennom Slottsparken, punktlig presis til alle plikter ved og utenfor Universitetet, en halv time frokostpause på kafeen på hjørnet av Universitetet og Karl Johan, hvor vi så gjennom vinduet hans nakke med krans av stålgrått hår om en blank skalle, mens han nøy sin avis til kaffen, og så henvend kl. 3 hans rolige gang opover Slottsbakken hjem til middag og fortsatt arbeide. Søkte vi ham da hjemme, fant vi ham i arbeidsværelset i hans leilighet i Eilert Sundts gate, et stort kvadratisk rum panelt med bokhyller til taket, med et stort skrivebord midt på gulvet som praktisk talt eneste møbel. Her satt mesteren under lampen, uadskillelig fra en snadde av rav og merskum. Han var et bilde av flidens ro og fordypelse i sitt verk, han skal nok også regelmessig ha glemt å regulere petroleumslampen, så hans velkolert hushjelp fant den osende som en sky av sot mot taket, når hun en stund etterat R. var gått til skrivebordet, gjorde seg et ærend inn til ham.”

Svein Sandnes

Til deg som har internett

Oluf Ryghs Norske Gaardnavne, den delen som omhandler gardsnavn i Blaker og Sørnum, har vi hentet fra den elektroniske utgaven som Dokumentasjonsprosjektet har lagt ut på internett. For å se denne og mange andre interessante databaser, søk deg til <http://www.dok.pro.uio.no/>.

Artiklene er fulle av henvisninger til Diplomatarium Norvegicum. Dette gjøres for eksempel slik: DN.I 168, 1329. Både i Sørnum-Speilets internettutgave og på dokumentasjonsprosjektets nettsider vil disse henvisningene ha en farge (blå), og ved å klikke på dem vil du komme direkte til det stedet i Diplomatarium Norvegicum hvor garden du leser om opphavet av navnet til er nevnt i et gammelt dokument. Ved hjelp av den digitale teknologien slipper du altså å bla opp i de gamle dokumentene, et lite tastetrykk fører deg rett til dokumentet.

Norske Gaardnavne : Fra Egner til Berg i Sørnum

Sognets Navn: Sørnum. Udt. sø2rómm. Ældre Navneformer: Sudreims sokn [DN. I 168, 1329](#) 357, 1384.IV 440, 1391. 553, 1406 og fl. St.Sødrems s. [DN. XIII 542, 1529](#)Sørrom [DN. II 828, 1536](#) Sørnum St. 105. Hos JN. skrives dels Sødnum, dels Sørnum, en enkelt Gang Sødrem. -- Jfr., hvad der er anført ved GN. 35. Suðreims sókn, efter Kirkestedets Navn, GN. 35. Gaardenes Beliggenhed bestemmes forresten her i MA. kun sjeldnere efter Sognet, oftest efter de da brugelige Bygdenavne, hvorom se nedenfor. Kirken var i den katholske Tid viet til Apostlerne Petrus og Paulus (RB. 443).

1-3. Egner nordre, mellem og søndre. Udt. æ2ngner. -- i Ægnum (nørste) RB. 221. 428. af Ægnum (søndre) RB. 434. af Hægnum RB. 436. i Ægnum (søndre nordre) [DN. IV553, 1406](#) i Ægnum, Egnom (mellem) [DN. V 635, 1472](#) Eyner 1520. Einner St. 105. Engnner St. 105 b. Enner 1578. Eigner, Egenner 1594.1/1, 1/2. Egner OC. 89. Eigner 1617. (3 Gaarde) 1666. *Egnar eller Egnir. Navnet ikke fundet andensteds; Forklaringen uvis. Det synes mindre rimeligt, at det kan være en Forandring af eign f., eller afledet af Stammen agn- (se Vestby GN. 146); nogen anden Udvei ligger dog ikke nær.

4. Vølner lille. Udt. vø:2fner. -- i Vilnom [DN. I 168, 1329](#) i Vylnum (mellem) [DN. I 357, 1384](#) i Wylnum (vestre nordre) [DN. II 377, 1384](#) Vylner (Akk.) RB. 260. af Vilnum (vestre) RB. 434. (mellem) RB. 444. i Vylnom RB. 476. Wlnær 1520. Vlnær 1557. Vølner St. 105. Wøllenær St. 98 b. Voluer (!) 1578. Vølner 1594.1/1. Vølner 1617. Vølner (2 Gaarde) 1666. Vilnar, Flt. (noget tvivlsomt med Hensyn til Endelsen). Det gjælder om dette Navn, som om det foregaaende, at det ikke er gjenfundet andensteds. Kan hænge sammen med oldn. vilnask, haabe, og er enhverjumvilnat, noget gjøres En til Vilje, tillags. Kunde altsaa nok tænkes at betyde: behageligt, tiltrækkende Sted. -- Store Vølner er GN. 8.

4.2. Snedkerjordet. Udt. sné2kkerjófe.
4.3. Snedkeren. Udt. sné1kkeren. Hører til de hist og her forekommende Tilfælde, hvori en Mands Bestilling er brugt som Navn paa det Sted, hvor han bor, jfr. f. Ex. Bd. I S.105. 107.

5. Flaen. Udt. ffa2en. Betyder: Fladen, jfr. Aker GN. 93,1.

6. Sæteren. Udt. sæ1teren (saa opgivet). -- Seter 1666. Sætter 1723. Sætr n., i nyere Sprog f., jfr. Indl. S. 74 under setr. Om Ordet ogsaa her fra først af har havt Betydningen Sæter i den Mening, hvori Ordet nu alm. tages, maa jeg lade uafgjort. Gaarden ligger nede i Bygden, ved Elven Rømua.

7. Løren-Ødegaarden. Udt. lø2riøgafen. Se GN. 14, hvorunder Gaarden selvfølgelig engang har hørt.

8. Vølner store. Udt. vø:2fner. Se GN. 4. 8,4. Stubberud. Udt. stu2bberú. Se Vestby GN. 69,2.

9. Vølneberg. Udt. vø:2fnebær. -- Vynberg NRJ. I 3. Villenn-berrig 1578. Vølneberg 1594.1/2. Berg, af nogle kaldet Wurneberg OC. 49. Wøllneberrig 1617. Wølneberg 1666. 1723. *Vilnaberg; har efter Bemærkningen i OC. opr. blot været kaldet Berg, men faaet Vilna- tillagt efter GN. 4 og 8 til Adskillelse fra GN. 16.

9,1. Tajet. Udt. tæ2je. Se Enebak GN. 23,9.

9,8. Vatterud. Udt. va2tterú. -- Rud ved Vylner, som kaldes Vattarud RB. 260. Watterud OC. 49 (laa allerede da under Vølne-berg). 1617. Da der her findes en Bæk, som gaar ned i Rømua, kan den opr. Formhave været Vattarruð, af Elvenavnet V&bmaapeno;tt, Gen. Vattar, der kan paavises sikkert paa et enkelt Sted, som liggende til Grund for Gaardnavnet Vattedal, GN. 141 i Tysnes.

9,12. Grindbakken. Udt. gri:2nbakken.

10. Gjester. Udt. jé2sster. -- Guster (!) 1578. Giester 1594.1/2. 1617. 1666. At forklare

dette Navn som Flt. af gestr m., Gjest, gaar selvfølgelig ikke an. Det er sikkert et Hunkjønnsord i Flt., Gestar; efter Gaardens Beliggenhed kunde der være Grund til at søge et Elvenavn deri, hvilket isaafald maatte have Participform paa -t. Nærmest ligger det i Tinn endnu bevarede Elvenavn Gøyst, af gøysa, sætte i stærk Fart (jfr. det med denne Elvs Navn sms. Gøysdal i [DN. I 480, 1420](#); om man virkelig har netop det samme Elvenavn her, kan dog være usikkert. Det turde være muligt, at Navnet Gjesdal, der findes paa to Steder, paa Jæderen og i Jølster, er af samme Oprindelse; ved dette Navn kan tænkes ogsaa paa andre Elve-navnstammer, som geis- (jfr. Aker GN. 172) og geisl- (jfr. Skedsmo GN.10,2).

11. 12. Norum vestre og østre. Udt. nó2rómm. -- i Noreime RB. 444. Norem 1578. Norum 1594.1/1, 1/1. 1617. Norumb (2 Gaarde) 1666. Nóreimr, sms. af nór n. (Indl. S. 69) og heimr. Det kan ikke af Kartet sees, hvad der her har kunnet give Anledning til Brugen af Ordet nór, der med Sikkerhed alene kjendes i Betydning af Indsnevring af Vandsamling eller Vandløb. 11,6. Jordengen. Udt. jó2fænga. Af Jorde = gerði (Indl. S. 51). 12,7. Stubbengen. Udt. stu2bbænga; sagdes dog mest kaldet med Hovednavnet nó2rómm.

13. Hol. Udt. hó:£. -- af Hole RB. 408. Hall (!) St. 105 b. Holl 1617. Hóll m. (Indl. S. 56).

14. Løren. Udt. lø2ri. -- Leyrin (mere eller mindre forvansket i Haandskrifterne) Haakon Haakonsens Saga Kap. 104 (Formm. s. IX 343). a Lœyrini [DN. I 357, 1384](#) i Læirini RB. 444. a Lørine [DN. I 476, 1419](#) i Lørenne [DN. II 569, 1444](#) a Lørenæ [DN. V641, 1474](#) Løren [DN. IV 787, 1516](#) Lørene 1520. Lørrenn ">St.105. Lørenn 1578. Lørendt 1594.1/1, 1/1. Lørrenn 1617. Løhren (2 Gaarde) 1666. Lœyrin, af leirr m., Ler, og vin, se Aker GN. 124. Gaarden omtales i Haakon Haakonsens Saga i Anledning af, at Kongens Krigshøvding

Olaf Mok blev overfaldet her af Ribbungerne i 1224, medens han var i et Bryllupsgjested paa Gaarden.

15. Skea. Udt. sjé2a. -- Gaarden omtales et Par Gange i MA., fordi der da stod en Sognekirke her: Skædafs sokn [DN. V 338, 1412](#) Skæidiolf RB. 560. -- Skeyde 1520. Skiede 1578. Skiæ 1594.1/1.Skie 1617. Schee 1666. Schea 1723, *Skeiðihof. Navnet findes i samme Form i den nordlige Del af Bohuslen (Kirkestedet Skee). 1ste Led er det i Indl. S. 75 omtalte skeiði n.2det Led kunde ved første Øiekast synes at være hof n., Tempel (Indl. S.55 f.). Dette kan dog neppe være saa. Hof pleier ikke ellers at sammensættes med Ord, der betegne lokale Forhold, og der er desuden al Grund til at sammenstille Skeiðihof med Skeiðiolf, nu Skjøel i Sande Jarlsb. Og paa Eker, der ogsaa, allerede forholdsvis tidlig, findes skr. Skeidiolf ([DN. 1157](#) VI 63. 411). Derefter maa 2det Led være holf, en Forandring af hvolfeller hvalf (se Fritznér under disse Ord); Betydningen kunde være ialfald omtrent den samme, som det af samme Stamme (hvelfa, hvælv) dannede Kvelv (Kvæv) m. har nu i Norge: Hulning, rundagtig Fordybning mellem Bakker eller Bjerger (Aasen; jfr. Ross under Ordet). Se ogsaa Ryggiolf i Bd.I S. 339.
15,3. Leikvold. Udt. lei2kvøll. Utvivlsomt gammelt Navn, Leikv&bmaapeno;llr, se Asker GN. 53.
15,8. Tomten. Udt. tålmmta.
15,9. Skea lille. Kaldes væ2sslesjéa.

16. Berg. Udt. bærgj. -- i Bærghi (2 Gaarde) [DN. IV 439](#) f.,1391. Berg (lille) RB. 260. Bærgh (2 Gaarde) RB. 286. 444. Bergh [DN. V 640, 1474](#) Berrij St. 105 b. Berrigh 1578. 1594.1/1. Berg 1617. 1666. Berg n.; synes efter Kartet at ligge paa en isoleret Høide. Efter Gaarden kaldtes ifølge RB. 260 en Præbende i Halvardskirken i Oslo Bergs proventa.

Oluf Rygh

Har du bestilt abonnement på Sørums bygdebok ?

Kjenn din bygd-turen 2003

På våren i år fikk vi beskjed fra Kulturkontoret om at en av budsjettmessige grunner ikke kunne dekke utgiftene til den årlige Kjenn din bygd-turen. Fortsatt kunne imidlertid interesserte melde seg på til Kulturkontoret, og i styret i historielaget vedtok vi at turen i år som en konsekvens av dette måtte koste 100 kroner for hver av deltakerne.

Starten på turen ble også flyttet. Valstad Café feiret at Sørumsand var hundre år, med forlengelse av Tertitten til Sørumsand, bygging av ny jernbanestasjon og etablering av Sørumsand Verksted. I den anledning hadde de laget en flott foto-utstilling med gamle Sørumsand-bilder og et interessant program i caféen. For å støtte opp under arrangementet la vi derfor starten på bussturen vår til Valstad Café.

Som vanlig var det Leif Mathisen som var guide. I så måte var alt ved det gamle. Ganske straks fikk vi imidlertid noe nytt å se på, nemlig den nye miljøgata på Sørumsand, som skal videreføres til veikrysset mot Blaker. Leif kunne fortelle at ved Bingsfoss var det i sin tid både mølle og sagbruk. Her finnes også Romerikes eneste kjente helleristninger.

Vi svingte Bingenvegen inn over Valsmoen med oldtidsveger og gravhauger, mot Bingen med det gamle kornmagasinet. Dette blei opprettet av Sogneselskapet i første halvdel på 1800-tallet for å sikre bøndene at de kunne få låne såkorn. Denne ordningen varte i 30 år. Da blei beholdningen solgt og pengene gikk til nytt orgel i Sørums kirke.

På vegen mot Hammeren fikk deltakerne et flott utsyn over Glomma med lensekara. Bingen lensekara er omtalt i skrifter fra 1308, men kan være enda eldre. Inntil 1862 foregikk tømmersorteringa ved Hammeren. Da kom jernbanen med bru over Fetsund, og den var så låg at varpebåten ikke kunne passere, så sorteringa måtte flyttes til Fetsund, sør for brua, der Fetsund lensekara fortsatt ligger.

Vi kjørte helt fram til Nedre Romerike Vannverks pumpestasjon, som ligger under Korpefjellet. Navnet kommer

av at her var tilholdssted for korper (ravn). Fiskeørn er også observert i åsen her. Det var også her ved utløpet av Rømua at den over 2000 år gamle stokkebåten blei funnet. Ved funnstedet blei det plantet et 1000-års-tre, nærmere bestemt ei eik.

Tilbake kjørte vi forbi Sørum kirke, som er fra 1100-tallet, antakelig satt opp av en engelsk kirkebygger. Ved Sørum skole kom vi inn på riksvei 171, som her går i tilnærmet samme trasé som den Øvre Fredrikshaldske kongeveg. Navnet Aalgaard kommer av Allgata (allfarvegen). Løren-fallet, som ligger nede i rasbunnen etter leirraset som gikk her i 1793, var bygdesenteret i gamle Sørum inntil rådhuset på Sørumsand blei tatt i bruk. Her fantes meieri, mølle, sag, smie, slakteri, butikker og offentlige kontorer.

På vei mot Frogner svingte vi oppom boligfeltet på Lunderåsen, et ganske nytt boligfelt som er under utvidelse vestover mot Aussenfjellet. På Aussenfjellet har en del industri etablert seg, og mer kommer som vil gi mange arbeidsplasser.

Før vi kjørte under jernbanebrua i Frogner svingte vi opp til kirkene. Frogner gamle kirke er fra 1200-tallet og bygd i samme stil som Sørum kirke. Dette var en høgendekirke (eller privat kirke). Den brant i 1918. Restaureringen ble påbegynt i 1936, og er nå ferdig med godt resultat.

I Frogner hadde den eldre garde vansker med å kjenne seg igjen. Her har det skjedd en omfattende utbygging med boligblokker og bolighus av forskjellig slag og med diverse servicetjenester for den økende befolkningmengden.

Fra Frogner gikk ferden forbi Sørum Næringspark på Lindeberg, forbi Ulverudgarda og Arteid med kurs mot Sørum igjen. Navnet Ulverud kommer antakelig av at det var ulv i disse traktene, og det var her inne ved husmannsplassen Rulla ved Vilberg at ei lita jente ble tatt av ulv i 1801. På gardene Refsum og Asak stod det i middelalderen stavkirker.

På Vølneberg gamle skole, som nå er historielagets eiendom, var det kafferast og omvisning. Denne skolen ble tatt i bruk i

1864 og ble benyttet til 1922, da den nye skolen ble bygget. Her har nå Blaker og Sørum historielag nå under arbeid en redskapsutstilling av hesteredskaper fra første halvdel av det 20. århundre.

Fra Vølneberg fortsatte turen mot Rånåsfoss og Blaker forbi Borgen med gravhaugen på åsen bak den gamle smia og på jordet ved Moen den jernalderboplassen med stolpehus og kokegroper som er funnet det siste året. Videre gjennom Rånåsfoss med Akershus energiverk og den gamle hengebrua som landemerke.

Vi gjorde en stopp ved Blaker kirke og Skansen. Den gamle Blaker kirke er omtalt i Sørum-Speilet nr. 4 – 2003. På Skansen ruslet vi rundt innenfor vollene. Sørum har her et historisk klenodium som må tas vare på når nå høgskolen er flyttet ut. Blaker Skanses Venner er en forening som legger mye arbeid i det å bevare Blaker Skanse.

Fra Skansen gikk turen videre forbi Toreidgarda og Slora Mølle. Navnet Slora kommer av slorer, det vil si flate områder som fra tid til annen blei satt under vann. Fra Rennespillet over Armoen, Ånerudvegen fram til kompvegen ved Mork. Videre mot Fetsund, men før vi kom så langt til høyre på Tofsrudvegen over Lystad og tilbake til Sørumsand. Siste post på programmet var en kikk på Orderudfeltet.

Ved Valstad Café takket fornøyde turdeltakere for en fin tur og for mye ny lokalkunnskap om bygda vår.

Kaare Svarstad

Har du bestilt abonnement på Sørum bygdebok ?

Hvis ikke - ring Kaare Svarstad på telefon 63 82 42 42 med en gang! Dersom du har betalt første bind innen 1. november får du det levert på døra med en gang det foreligger medio november. Ved bestilling av hele serien koster første bind 700 kroner. Ved kjøp av bare dette bindet koster første bind 850 kroner.

Oppvekst på Melvold i Frogner i mellomkrigstida

Del 29: Med bær på torget

I hagen hjemme var det mange store bærbusker, og det var mest rips. Det var også noen busker av solbær og stikkelsbær, men det var ikke så mange av dem. Det var vanligvis mye bær, og den måtte vi plukke og ta vare på. I månedsskiftet august-september var ripsen godt moden, og da ble det satt av en dag eller to til bærplukking. Da måtte alle som kunne være med å plukke det meste av dagen. Å plukke rips syntes jeg var kjedelig og ganske ensformig. Det var en lettelse når arbeidet var over. Da var det gjerne plukket et par hundre liter, og bæra mått behandles pent. Det neste var at bæra måtte omsettes. Litt tidligere på høsten hadde vi vært i Lillestrøm og solgt litt på torget der, men det forslo ikke så mye. Den største delen av ripsen ble vanligvis solgt på Youngstorget i Oslo.

Siste gang det ble kjørt med hest og vogn hjemmefra til Oslo for å selge rips på torget, var en av de aller første dagene i september 1929. Jeg var 13 år den gang og var med far på den turen. Det var første og eneste gang jeg var med å kjøre med hest til byen.

Den kvelden resten av ripsen var plukket, var den etter hvert fylt over i to store og en mindre trekasse. Disse ble plassert på "varevogna" som hadde god fjæring og var forholdsvis behagelig å kjøre med. De to store kassene ble satt på tvers av varevogna. De var så lange at de ble stående oppå karmene på vogna, og gikk da litt utenfor på begge sider. Den minste kassa ble satt oppå de andre, og så ble det bundet fast en presenning over det hele.

De store trekassene var omtrent 30 cm dype, og så mye rips kunne det ikke ligge i et lag. Da ville det blitt "syltetøy" av den ripsen som ble liggende i bunnen. For å unngå det var det en lem midt i hver kasse som hvilte på en lang list på hver side innvendig. Så ble det stappet i en stor høysekk så full som det var mulig, for vi måtte jo sørge for at hesten hadde nok å

spise under turen. Om kvelden smurte mor to store nistepakker til hver av oss, og vi fikk også med oss hver vår flaske melk.

Vi la oss tidlig om kvelden, men da klokka ble 12, måtte vi opp igjen. Da spiste vi litt og var ferdige til å kjøre av sted litt før klokka var ett. Jeg var nok temmelig trett, men det gikk fort over. Det var nødvendig å reise så tidlig, for vi hadde akkurat 30 km å kjøre. Vi kunne regne med å kjøre 5 km pr. time, og da skulle vi være fremme ved Youngstorget ved sjutida om morgenen. Vi kjørte med "Blessa", for hun var lettkjørt og rask etter veien, og far likte godt å kjøre med henne. Da vi kjørte av sted, var det klart stille vær og ikke særlig kaldt, så på den måten var det ideellt. Et svakt måneskinn var det også.

Da vi var kommet over brua over Leirelva, gikk vi av vogna og gikk med oppover Rudsbakken, for det var godt å røre på seg litt. Da vi kom til Bergermoen, stoppet Blessa ved vanntønna som stod der og drakk litt. Samtidig ble det jo også en liten hvilepause etter den ganske lange oppstigningen fra brua.

Så gikk det ganske lett forbi Skedsmokorset, ned Brånåshagan, forbi Kjellerholen og bortover Sundsletta. Hele denne strekningen satt vi på helt til vi kom til vanntroa der Gjelleråsbakken begynner. Der stoppet vi litt og Blessa drakk igjen før vi begynte på oppstigningen mot Gjelleråsen. Da var nok klokka blitt omtrent halv tre, og det var godt å komme av vognsetet og begynne å gå. Litt frosne var vi nok også blitt. Så gikk vi med vogna hele Gjelleråsen oppover, og det var helt stille for trafikk og det fantes ikke noen andre på veien enn oss.

Da vi nærmet oss toppen, var nok klokka blitt omkring halv fire, og det begynte så smått å lysne. Vi var da blitt gode og varme og det var godt å sette seg på vogna igjen for å hvile bena. Så kjørte vi videre nedover forbi "Putten", og snart var vi inne i Østre Aker der Oslogrensen går i dag. Da var det ikke langt igjen til Bonkallenga, hvor det var hvilested. Der stoppet vi, men så ikke et menneske og vi prøvde heller ikke å gå inn. Omtrent da kom

sola, og vi satte oss til ute og spiste litt av nistematen vår. Blessa syntes sikkert også at det var godt med en hvilepause, og fikk spise av høysekken sin. Klokka var nå blitt over halv fem, og sola begynte så smått å varme litt. Det var på tide at vi kom oss videre, for vi hadde enda 12-13 km igjen før vi var fremme ved Youngstorget.

Etter som vi nærmet oss Grorud, begynte det så smått å bli litt trafikk etter veien. Det var en og annen hestekjører som vel var ute i samme ærend som oss og skulle på torget for å selge et eller annet. Snart så vi også de første små varebilene som kom med varm melk i småspann fra de forskjellige gårdene. Den gang var det mange gårder i Østre Aker som drev såkalt "skiftefjøs" og leverte varm melk i småspann til huskunder i og omkring byen. Det å drive skiftefjøs ville si at eieren ikke alet opp kalver og kviger selv, men kjøpte nybære kuer på handelsfjøset eller andre steder. Så ble de melket så lenge det var noe videre melk i dem, og når det ble for lite, ble de sendt til slakt. Etter at Melkesentralen kom i begynnelsen av 1930-åra, ble det ikke lenger tillatt å levere varm melk til huskunder. Dermed ble det også slutt på driftsformen med skiftefjøs, og det var vel kanskje bra.

Jeg kan ikke sikkert huske hvor brolegningen på Trondheimsvegen begynte, men jeg tror det måtte være på Sinsen. Da ble det mer anstrengende og vondt for hestene å gå eller trave. Ved siden av klappingen av hestekoene mot brosteinene ble det en ganske sterk larm av de jernbeslåtte hjula på varevogna.

Etter hvert som vi nærmet oss byen, ble det mer og mer trafikk, og for en smågutt var det jo mye nytt og uvant å se. Den gang lå Sinsen på landsbygda. På venstre side av Trondheimsvegen nedover, nesten til Carl Berners plass, var det ikke bygårder, men mange gartnerier med åpne arealer og store veksthus. Det var også mye kål og andre grønnsaker på friland. På høyre side begynte bebyggelsen mye høyere opp i gata.

Da vi kom ned til Schous plass, kjørte vi først til høyre i Thv. Meyers gate et lite

stykke. Så svingte vi inn en liten gatestubbe til venstre og kom over Ankerbrua. Vi fortsatte over Ankertorget og videre bortover Torggata mot Youngstorget. Dette var jo lenge før det ble enveiskjøring der. Som beregnet var vi fremme på torget litt før klokka var sju. Vi stoppet på hjørnet der hvor Youngsbakken tar opp, akkurat på den plassen hvor en bauta av en arbeidsmann står i dag. Der spente vi fra hesten og leide den ned Youngsgata, over Storgata og inn i det første portrommet på høyre side i Brugata, like bak gården til Gunerius Pettersen.

Der inne var det et ganske stort gårdsrom med staller til mange hester. Over stallene var det fine svalganger, og innenfor der var det husrom for bønder som måtte overnatte når de var i byen for å selge varene sine. Disse husene ble dessverre ødelagt av brann for noen år siden, Vi vannet Blessa i en kum som stod der, og etterpå plasserte vi henne i et spilltau. Høysekken hadde vi med oss og foret henne rikelig før vi gikk tilbake til torget og varevogna. Vi bandt opp dragene på vogna slik at de stod rett opp, så de ikke skulle være i veien slik at folk kunne snuble i dem. Så ble presenningen tatt av, og lokket på den øvre vesle kassen fjernet så ripsen kom til syne.

Nå var klokka blitt bortimot åtte, og det ble stadig mer liv på torget. Det kom små lastebiler og vogner med mange slags varer som skulle selges. Det var epler, pærer, rips, stikkelsbær, egg, grønnsaker, poteter og mye annet, og torgkjerringene satt ved sine lange lembord med et rikelig vareutvalg. Jeg gikk litt rundt og så på livet og det var både morsomt og interessant. Det var jo noe ganske annet enn forholdene på torget i Lillestrøm, som jeg var vant til.

Etter hvert ble det stadig flere husmødre som kom for å handle. De gikk fra den ene selgeren til den andre for å studere varer og priser. Noen kom jo også bort til vogna vår og så på ripsen der. Vi hadde ikke vekt, men far hadde tre mål. Det minste tok en liter, så var det en to-liter og det største tok fem liter.

Jeg husker ikke hva far fikk for literen, men det var sikkert ikke mye. Jeg var vel ikke gammel nok til å ha interesse for priser og derfor er det borte for meg. Det eneste jeg kan huske av torghandelen vår var en fin byfrue som kritiserte at ripsen ikke var rensset. Hva far svarte henne, kan jeg ikke huske, og jeg husker heller ikke om det ble noen handel. Hennes meningsløse og dumme krav taler for seg selv, og det er utrolig hva enkelte mennesker kan få seg til å si.

I blant gikk jeg en tur ned i Brugata for å se til hesten. Der var det også andre som hadde hest, men jeg snakket ikke med noen av dem. Jeg kan heller ikke huske hvem vi henvendte oss til angående plassering av hesten eller hva vi måtte betale for oppholdet av den. Tida ble nok etter hvert litt lang for meg. Vi spiste litt av nistematen vår ved vogna, for far kunne jo ikke gå fra den. Jeg husker ikke om vi fikk solgt all ripsen, men det tror jeg nesten.

Da torgtida endelig var slutt, måtte vi pakke sammen. Så gikk vi ned til Gunerius Pettersen for å kjøpe dress til meg. Tre uker senere skulle far og mor feire sølvbryllup, og jeg trengte sårt nye klær til den begivenheten. Det ble til at det ble kjøpt en gråspraglete sportsdress med en kort knickers. En gutt som ikke var konfirmert kunne ikke gå med lange bukser den gang. Det gikk liksom ikke an. Jeg tenkte på det siden at mye av de pengene som far fikk for ripsen nok gikk med til dress for meg. Jeg hadde jo arbeidet mye hjemme om sommeren, så jeg måtte jo på sett og vis ha gjort meg fortjent til det. Jeg var i hvert fall takknemlig for hva jeg hadde fått, for dressen var fin den.

Før vi tok fatt på hjemturen spiste vi middag på en liten kafe i Brugata. Hjemturen fra byen var nok slitsom for hesten, men uten ripsen var tross alt vogna mye lettere. Merkelig nok var jeg ikke særlig trøtt, men det var godt for oss å komme hjem igjen om kvelden etter så mange timer uten søvn og hvile.

Jeg hadde opplevet å få være med å kjøre med hest og vogn til byen, og det var

altså siste gang det ble kjørt hjemmefra. Når jeg tenker på de forholdene som er i dag, var det en spesiell opplevelse for meg som jeg aldri vil glemme. Jeg har tenkt på den turen mange ganger siden når jeg har kjørt samme veien i bil på en halv time. Da blir det nesten litt uvirkelig.

Kristian Lieungh

Bli med på besøk til Høyesterett i Oslo 6. november

Som du vil kunne lese om i den artikkelen som begynner på neste side, var Høyesterett på tur ”ut i det blå” i Sørums 1. september med Aage Kleven som guide.

Høyesterett var så fornøyd med turopplegget at de på sparket inviterte historielagets medlemmer til et gjenbesøk til Høyesterett. Styret i historielaget synes dette er et spennende tilbud til medlemmene, og har avtalt at vi kommer torsdag 6. november klokka 16.00.

Omvisningen er naturligvis åpen for alle medlemmer av Blaker og Sørums historielag, men vi må be om påmelding til Ellen Graarud på telefon 63 82 54 29 (jobb) eller 63 82 04 49 (hjem) innen 1. november. Høyesterett har nemlig begrenset antallet deltakere til 40, så først til mølla...

Vi arrangerer ingen felles busstur, men anbefaler medlemmene å benytte seg av kollektive transportmidler. På Kongsvingerbanen passer tog nr. 1020. Det går fra Rånåsfoss klokka 14.46, fra Blaker 14.49 og fra Sørumsand 14.54, og ankommer Oslo S 15.32. På Hovedbanen passer tog nr. 523. Det går fra Lindeberg klokka 13.52 og fra Frogner 13.55, og det ankommer Oslo S. 15.15. Da har vi god tid til en spasertur opp til Høyesteretts plass 1, som ligger like ved regjeringskvartalet.

For medlemmer som jobber i Oslo, er naturligvis det enkleste å komme direkte til Høyesterett fra jobben. Men husk likevel å melde dere på! Det er vel ikke så mange av oss som får anledning til å besøke Høyesterett i embets medfør, så vi regner med at det vil være stor interesse for denne omvisningen.

Høyesterett på besøk i Sørums

Tidlig i vår kom naboen, som jobber i Høyesterett, og fortalte at han var med i et velferdsutvalg for tilsatte i Høyesterett. Nå skulle de planlegge den årlige uoffisielle dagsturen til et sted i nærheten av Oslo. Vi hadde snakket om dette tidligere, så nå laget vi et forslag til en slik dagstur. Forslaget gikk ut på å besøke Frogner gamle kirke, Sørums kirke, Hammeren og Bingen lenser med opplysninger om Sørums-båten og 1000-årsstedet. Videre foreslo vi besøk på Skansen og lunsj ved Sørumsand Videregående skole. Deretter foreslo vi at turen gikk til Fetsund Lensemuseum.

Etter noen dager kom han tilbake og fortalte at forslaget var godtatt og at turen ville finne sted 1. september. Han spurte om jeg kunne være guide på turen. Det kunne jeg.

Under forberedelsen av turen måtte jeg ”lese meg opp” på de områdene jeg hadde dårlige kunnskaper om. Dette gjaldt blant annet Colbjørn Torstensen, mangeårig sogneprest og stor jordeier i Sørums. Jeg visste han var far til den kjente Anna Colbjørnsdatter og Hans og Peder Colbjørnsen. Men at han var oldefar til en justitiarius i Høyesterett i København fra 1803 til 1814, Christian Colbjørnsen, var nytt for meg. Da kontaktet jeg Svein Sandnes og spurte om han visste noe om dette. Det Svein fant var meget interessant for Høyesterett. Jeg tror det også kan være av interesse for historielagets medlemmer. Han fant følgende forbindelse mellom Colbjørn Torstensen og Christian Colbjørnsen:

Oldebarn til Colbjørn Torstensen

Colbjørn Torstensen (1628-1720) hadde fire barn i sitt første ekteskap med Anne Jacobsdatter Bie Kraft (gift ca 1665); Christopher, Jacob, Anna og Mette. Han hadde sju barn i sitt andre ekteskap med Katharina Kjeldsdatter Stub (gift ca 1675); Kjeld, Hans, Nils (Stub), Karen Krabbe, Peder, Maria og Christine.

Den nest eldste sønnen Jacob Colbjørnsen (-1735) var bonde i Sørums.

Han fikk i 1705 kjøpt halve Sørums gård av faren. Han ble i 1711 gift med Helene Audensdatter Friling. Ved farens død krevde Jacob hele Sørums gård, men stemoren Katharina Stub protesterte. (Eldste sønn Christopher fra første ekteskap hadde forsvunnet til Ostindia.) Etter en rekke prosesser ble endelig ved dom i overhoffretten i 1748 gårdens deling opprettholdt. Jacob og Helene fikk to barn; Colbjørn og Johanne.

Colbjørn Jacobsen (1714-1761) giftet seg med sorenskriverdatteren Anna Dorothea Rørig (d.1773) fra Gjerdrum. Han studerte ved universitetet i København med Ludvig Holberg som ”privatpræceptor”, men ble likevel ikke prest. Han var regimentskvartermester og auditor ved 2. Oplandske Nationale Infanteriregiment. De hadde sju barn; Jacob Edvard, Peder, Christian (1749-1814), Edvard, Helene, Gedske Johanne og Mette Johanne. De var alle født i Sørums, men ingen av dem ble senere knyttet til hjembygda.

Jacob Edvard ble i 1799 oppnevnt som justitiarius i Høyesterett. Han døde 57 år gammel i 1802. I 1803 ble hans bror Christian oppnevnt i samme embete, og han var justitiarius til sin død i 1814.

Deres søster Mette Johanne Colbjørnsen ble for øvrig 19. april 1782 gift med trønderen Johan Randulf Bull som ble den første justitiarius i Norges Høyesterett i 1815.

Christian Colbjørnsen var den som fikk forliksrådet inn i det dansk-norske retts-system i 1795. Samme mann fikk avskaffet det danske ”bondeslaveriet”.

Sørums som Norges hovedstad?

Ovennevnte opplysninger sammen med Sudreimsættas betydning fra Jon ”Raude” Ivarsson på 1200-tallet til Gørvel Farsdatter Sparre som ga hele ættas enorme jordrikdom til kongen på slutten av 1500-tallet, var nytt for Høyesterett. Likedan at Haftor Jonsson ble gift med Håkon 5.s datter Agnes og at deres sønnesønn Håkon Jonsson i 1388 frasa seg den norske trona til fordel for Erik av Pommern. Håkon 5.s dattersønns dattersønn,

Sigurd Jonsson sa også nei til trona i 1448. Sigurd eide over 600 navne-gårder og 900 bruksenheter i Norge, Shetland og Vestergøtland. Fra nå av sies det at Norge gikk inn i "firehundreårs-natten". Hva hadde skjedd med Norge om ikke disse to av Hårfagreætten hadde takket nei til tronen? (Ordfører Hans Marius Johnsen mener at da hadde hovedstaden i Norge vært Sørum!!!)

Besøket ned til Hammeren og Bingen lenser fikk de full valuta for da de kom til Fetsund og omvisningen der hvor tømmermengden i Bingen lenser er dokumentert med bilder.

Fra Hammeren reiste vi over Rånåsfoss til Blaker skanse. At det ligger tre kraftstasjoner: Rånåsfoss I og II og Bingsfoss i Sørum, var også nytt. På denne strekningen ble for øvrig "Martin på lokomotivet" avsunget under ledelse av Høyesterettsdommer Dolva. Stor stemning.

Blaker, Skansen og skolen er det en opplevelse å fortelle om. Stedet og historien betar alle som besøker Skansen.

Deretter ble det en utmerket lunsj på Sørumsand Videregående skole før turen gikk til Fetsund og informasjon om klebersteinsforekomstene i Brennepåsen.

Høyesterett var både imponert og forbauset over Sørums historie. Vi bor og lever i ei bygd som nærmest bobler over av kulturminner, blant annet med to flotte steinkirker fra begynnelsen av 1200-tallet, og historie.

Jeg takker Ola Brændjord, Svein Sandnes, Hans Stenslet og Kåre A. Ulvund for velvillig bistand og hjelp under forberedelsen av Høyesteretts besøk. Videre takker jeg Sørumsand Videregående skole ved rektor Kjell Hermann for orienteringen han ga om skolen og for lunsjen.

Aage V. Kleven

Har du bestilt abonnement på Sørum bygdebok ?

Hvis ikke – ring med en gang Kaare Svarstad på telefon 63 82 42 42 og sikre deg et abonnement. Første bind foreligger medio november.

Verkstedet på Sørumsand 100

AS Sørumsand Verksted ble stiftet 20. oktober 1903, og det er høyst fortjenstfullt at dagens eiere, GE Hydro, velger å markere hundreårsjubileet med et skrift ført i pennen av Ivar Oftebro, som ikke selv har erfaring fra verkstedet, men som gjennom mange år fulgte verkstedets utvikling fra ledende stillinger i Kværner-konsernet.

Sørumsand Verksted er Ingebret Bøhns verk. Han hadde skaffet seg god faglig ballast gjennom ingeniørutdanning i Horten og Dresden og flere års erfaring ved mekaniske verksteder i Norge. Han hadde vært ansatt ved Myrens Verksted og Nylands Verksted i Oslo og ved Strømmens Verksted i Skedsmo.

Ingebret Bøhn fikk med seg familien som aksjonærer, både sine to brødre og sin søster. Faren var lensmann og stortingsrepresentant. I tillegg brukseier Caspar Lomsnes, som fem år tidligere hadde startet Sørumsand Trevarefabrikk og Høvleri på den andre sida av jernbanesporet.

Her bygget Bøhn en mursteinsbygning på 200 kvadratmeter som fortsatt står, og i den foregikk all aktivitet. Hans Johansen, som begynte på verkstedet 19 år gammel i 1905, sier i et veteranintervju at det var fire ansatte før ham. "Vi hadde ett lite rom med tre dreiebenker, en høvel og en stikkmaskin, dessuten en lokkmaskin med platesaks, og smie." Bøhn hadde også kontoret sitt i et hjørnet av dette rommet.

Ingebret Bøhn satset fra første øyeblikk på vannturbiner, sagbruksmaskiner og møllemaskiner. Den første vannturbin ble levert til Odda Meieri i 1904. Verkstedet leverte ikke bare produkter etter egen konstruksjon, det påtok seg også underleveranser etter andres tegninger. En utvidet raskt med plateverksted og støperi.

Da gründeren døde i 1921, bare 50 år gammel, var det ca. 25 ansatte ved Sørumsand Verksted. De andre eierne hadde verken kompetanse til eller interesse for å drive verkstedet aktivt videre. De så seg om etter en industriell eier, og Kværner Brug i Lodalen i Oslo var på den tiden det mest avanserte verksted innen vannturbin-

produksjon. De overtok ”en betrakelig aksjeandel”. Disponent Bøhns høyre hånd gjennom flere år, Peter Rygh, overtok den daglige ledelsen av selskapet.

Oftebro legger ikke skjul på at det kunne være vanskelig med eiere som også var konkurrenter i det samme marked. I et styrereferat fra 1951 heter det: ”for samtlige turbinforespørsler som ligger utenfor verkstedets standardproduksjon, skal forelegge etterspørselen for A/S Kværner Brug som skal gi Sørumsand Verksted råd i sakens anledning.” Da hadde verkstedets tredje disponent siden 1932, Sverre Zachariassen, som var elektroingeniør, for lengst overtatt. Han ledet bedriften gjennom en betydelig vekstperiode helt fram til 1957.

”Fra Kværner Brug kom det så en liten invasjon av nye mennesker,” skriver Oftebro. Først ble leder av verkstedene i Lodalen, Johan K. Rømcke, disponent på Sørumsand fram til 1969. Deretter fulgte Clarence Yggeseth, som ble overført fra driftskontoret på Kværner allerede i 1955, og ledet Sørumsand Verksted fra 1969 til 1977. Service på eldre kraftanlegg ble hans kongstanke. Han ble etterfulgt av Wiggo Mjøllner, som kom til Sørumsand fra Kværners vannturbindivisjon i 1960, og ledet bedriften fra 1978 til han i 1986 fikk nye oppdrag for Kværners vannturbindivisjon i USA. Det store eksportgjennombruddet kom i hans sjefsperiode.

Verkstedet på Sørumsand

Den eldste bygningsmassen på Sørumsand Verksted er altså hundre år, men ble utvidet og forlenget en rekke ganger allerede i Ingebret Bøhns tid. Det gamle støperiet er i dag totalrenovert og er blitt en svært representativ kantine hvor også verkstedets historie er tatt vare på. I 1939 ble det bygget et plateverksted langs jernbanelinja, og etter krigen var det stor byggeaktivitet ved Sørumsand Verksted. Maskinverkstedet fikk taket løftet og ble forlenget 10 meter i 1948 og 25 meter i 1950. I 1955 ble så den store verkstedhallen bygget 90 grader på det gamle verkstedet. I 1972 ble det store plateverkstedet i motsatt enda av tomta

bygget, og i 1980 stod det nye kontorbygget i områdets sydvestre hjørne ferdig til bruk.

Alle bygninger på verkstedet bygget før 1956 står i dag tomme, bortsett fra den renoverte kantina, og Ivar Oftebro skriver at ”det må sikkert være et ønske og et mål for dagens eiere å få dem utleiet til hensiktsmessige aktiviteter.” I siste halvdel av 1990-tallet var det igjen et alternativ å legge ned all virksomhet på Sørumsand. Verkstedkapasiteten innen Kværner-konsernet skulle på grunn av kostnadsnivået reduseres i Norge. Men en valgte å satse på et høyteknologisk verksted på Sørumsand og i stedet legge ned Kværners store verksteder i Lodalen i Oslo, hvor bedriften startet i 1853.

Den nye verkstedhallen, som stod ferdig i 1999, ble tegnet av arkitektfirmaet DARK, og de kalte prosjektet ”Ørnen som svever over de østlandske skoger”. Oftebro forteller at dimensjoneringen av det nye verkstedet tok utgangspunkt i et stort vannkraftprosjekt Kværner arbeidet med i Venezuela. Her var løpehjulene 7,5 meter i diameter og vekten av hvert hjul 150 tonn. Porter, kraner og glødeovn i det nye verkstedet er tilpasset en slik leveranse.

Verkstedet slik det i dag står består først av et plate- og sveiseverksted. I bygningen fra 1972 er det en forarbeidingsavdeling hvor brenning, valsing og pressing av skovlplater foregår. Før pressing varmes platene opp i en spesiell glødeovn. I det tilstøtende nordre skipet i det nye verkstedet er det så et løpehjulsverksted for sammenstilling, sveising, sliping og spenningsutgløding av løpehjul. I det søndre skipet i den nye bygningen finnes maskinverkstedet. Maskinene her er numerisk styrt for såkalt CNC-maskinering. Det finnes fire store horisontale bore- og freseverk, tre store karuselldreiebenker og en stor akselbenk.

Den krisa i Kværner-konsernet som førte til at Sørumsand Verksted ble solgt til General Electric, kommer Oftebro lite inn på, men understreker at det har vært en tøff utvikling for de ansatte. Ved årets start i 1999 var det 196 operatører. Ved årets start i 2003 hadde antallet ansatte sunket til 125.

Svein Sandnes

Rånåsfoss før kraftutbygginga

Med smått og stort var det 14 deltakere som ble med undertegnede på vandringa på Rånåsfoss 14. august. Vi møttes utafor Blaker Sparebanks filial på Auli og rusla Grensevegen inn i Sørumsletta og gjennom den gamle skytterbanen på jakt etter den gamle Krokvegen.

Egentlig er det litt bakvendt at et sted får navn fra en foss i det samme øyeblikk ingeniørene temmer vannkrafta ved å bygge en 15 meter høy dam, slik at fossen forsvinner, men slik er situasjonen for Rånåsfoss. Det er garden Raanaas på vestsida av Glomma lengst sør i Nes som har gitt fossen navn. Og den som tror at gardsnavnet har noe med svineavl å gjøre må tro om igjen. Oluf Rygh kan fortelle at navnet kommer av det gammelnorske runi eller hruni, og det kan enten bety skudd på et spirende tre eller busk, eller det kan bety skred eller jordfall.

Vi finner fjell i dagen mange steder, og det er bergarter av granittisk sammensetning som ble presset opp av jordas indre i Permtiden for ca. 200 millioner år siden, den gang Oslo-feltet var ei kokende heksegryte med vulkaner, forkastninger og jordskjelv. For ca. 1 million år siden ble klimaet kaldere, og det vi kaller istidene begynte. Skandinavia ble dekket av ei isskorpe som eroderte på fjellene under. Da isen trakk seg tilbake for ca. 10.000 år siden, var fjell-overflaten blankskurt og svakhetssoner i fjellet var utdypet til kløfter og daler, mens hardere partier stakk opp.

Vekten av de enorme ismassene, som kunne ha en tjukkelse på 3-4.000 meter, hadde presset jordskorpa ned, slik at landmassene lå betydelig lavere i forhold til havoverflaten enn i dag. Mot slutten av istida gikk avsmeltinga raskere enn landhevinga. Etter hvert som isfronten trakk seg tilbake, fulgte havet etter. Her på Romerike kunne fjorden med salt sjøvann ligge ca. 210 meter høyere enn dagens havoverflate. Følger vi høydekote 210 på dagens kart, vil vi finne at hele Sørumsletta og de sentrale deler av Blaker lå under vann, mens Svarstadåsen lå som ei øy i denne fjorden.

Sagbruk i Rånåsfossen

Fallrettighetene langs østbredden av Glomma tilhørte opprinnelig Svarstad. På midten av 1600-tallet eide sogneprest Paul Thrane til Nes denne garden, men solgte den til sin svigersønn, rådmann Hellie Bertelsen i Christiania. Hans enke ble gift med kjøpmann Thomas Holst, og han solgte fossen i 1674 til sogneprest Jens Bolt i Aurskog, som allerede eide garden Eid. I 1677 kjøpte han også hele Svarstad.

I 1679 bygde så sognepresten to sager i Rånåsfossen. Vi kjenner ikke til at det var sager her før dette. Eyvind Lillevold forteller i bygdeboka for Aurskog og Blaker at det var et skjønn på Svarstad i 1672 der det uttrykkelig står at det ikke er noe bruk i fossen, ”ei heller kan vites om noe der kan bygges”. Jens Bolt må ha vært en dynamisk entreprenør, så ivrig med i byggearbeidene at han tok sin død av det. I 1679 druknet han nemlig i Rånåsfossen.

Som tradisjonen var hadde Jens Bolt da han kom til Aurskog giftet seg med enka etter den forrige presten, Christian Engebretsen Schanche. Nå var Mette Mortensdatter enke igjen, og fortsatt ikke mer enn rundt 35 år. På Blaker Skanse var det stor aktivitet, som vi vet ble Skansen bygget i 1683. Året etter giftet Mette seg med den jevnaldrende løytnant Lauritz Clausen Schinkel. De fikk to sønner, Morten (1685) og Claus (1687).

”Løytnanten på Eid”, som Schinkel ble kalt til og med i offentlige dokumenter etter at han var utnevnt til kaptein, var ikke den letteste å komme ut av det med. Vi kan følge hans liv på Blaker gjennom en lang rekke rettstvister. En husmannssønn som hadde sluttet i tjenesten etter kapteinens løfte, ble anmeldt. I et tilfelle da noe umerket tømmer var blitt tatt opp av Glomma ovenfor saga til kapteinen, påstod han å kunne føre bevis for at det var hans stokker. I hele 30 år forsøkte han å vri seg unna en gjeld hos Anders Blix i Halden, som han hadde overtatt etter sin forgjenger i ekteskapet, Jens Bolt. Han ble til slutt dømt til å betalte beløpet, hele 70 riksdaler, med renter og omkostninger.

Ved sagreglementet av 1689 fikk sagene i Rånåsfossen tildelt et årskvantum på 1.200 bord. Lauritz Schinkel brød seg imidlertid ikke om slike begrensninger, han skar over 2.400 bord. Det kostet ham dyrt, for etter reglementet var sagene i slike tilfeller forbrutt til kongen. Nå ville Schinkel ha mistet den ene saga likevel, for kommandant Spohrmann på Skansen gjorde på vegne av krongodset Svarstad krav på den ene saga. Han protesterte mot at sagene i Rånåsfossen var blitt skilt fra Svarstad, og retten holdt med ham. Den dømte at Svarstad skulle ha halve fossen og den ene saga. Sommeren 1690 var det storflom i Glomma, og sagdammen i Rånåsfossen ble ødelagt, så det ble ikke noe mer skjæring her på noen år. I 1697 hadde imidlertid Schinkel bygd opp igjen sin sag, og de nærmeste årene etter dette kontrollerte han at det tillatte kvantum ikke ble overskredet.

Ei grunnleggende befarings i august 1709

Hele det området vi i dag betegner som Rånåsfoss på østsida av Glomma, var et sameie mellom gardene Eid og Svarstad. Garden Sandnes lengst nord i Blaker var blitt tatt opp i dette sameiet. En kan vel med noen grunn si at det var den trettekjære ”løytnanten på Eid” som var årsaken til at det i 1709 skjedde en varig deling av området mellom de to gardene. I 1702 trakk han brukerne av Huseby for retten fordi de med velsignelse av Anders Svarstad hadde flekket noe bark til tjæreovnene sine i sameieskogen. Han var villig til å ”Efterlate dem deres forseelse” dersom de gratis ville kjøre 80 tytter bord fra Rånåsfossagen til Christiania.

Etter hvert syntes nok imidlertid futene, på vegne av kongen, som eide Svarstad, at løytnanten tok seg til større rettigheter i skogen enn han egentlig burde tilkomme, og de forlangte utskifting og deling av sameiet mellom de to eierne. Etter at retten hadde måttet utsette saken en gang fordi Schinkel ikke møtte, ble saken fremmet 20. og 21. august 1709. Og da ble skogen ”forfaret alt igjennom”.

Først ble grensene for sameieskogen gått opp. Den begynte ved en bekk som falt i Glomma øst for Svarstad. På sørsida av bekken hadde Svarstad egen skog, på nordsida lå sameieskogen. Grensa fulgte bekken, først til et kvernhaus som Svarstad eide, deretter til et kvernhaus som tilhørte Eid, videre etter bekken der den rant mellom plassene Fjeldtangen og Sameiet og Myrmellem i Svarstads skogen, opp til Eids-tjernet. Fra litt nord for tjernet gikk grensen i nord-vest i en dal hvor det lå en gammel kverndam, og her hadde garden Auli sin eiendom på nordsida, mens det var sameie på sørsida. Også her fulgte grensa en bekk som gikk nedover der grinna mellom Grøndal i Nes og Sandnes i Blaker stod i allfarveien, og derfra ned i Glomma. Fra Sandnes gikk befaringsen sørover forbi husmannsplassene Fossbakken like ved Rånåsfoss-sagen, Fossberg og Flaen til Nitteberg, som hadde et skogstykke inne i sameiet, og videre fra Nitteberg til Eids-gutua. Gjennom denne gikk veien som kom fra Nes og gikk videre til Blakersundet.

Retten kom til at skogen var like dårlig over alt, slik at den kunne deles likt mellom gardene. Dette ble gjort ved at hovedveien fra Eidsgutua til Nes ble gjort til dele, Svarstad fikk det som lå øst for veien, Eid delen vestenfor. Svarstad fikk ved dette den største delen, men Eid fikk til gjengjeld de tre husmannsplassene Fossbakken, Fossberg og Flaen. Plassen Fjeldtangen skulle Svarstad ha. Den kverna som Eid hadde på Svarstads grunn skulle garden få beholde.

Vi fant den gamle veien mellom Sø-Kroken og Nord-Kroken, og langs den tuftene etter et gammelt hus. På vei ned til det nye byggefeltet Krokskogen fant vi også den gamle bygdevegen fra Blaker til Nes. Vi hørte om hvordan bruka Sandnes, Fjeldvang, Grønvold, Skovli og Grønbak under Eid var blitt fraskilt, og vi fikk se steinen ved Grinda der far min satt som guttunge og hogde JAKOB inn i steinen mens han venta på neste vogn å åpne grinda for.

Svein Sandnes

Arrangementskalenderen fram mot desember

Vi har ingen systematisk oversikt over arrangementer framover, men håper at denne oversikten kan være nyttig:

Torsdag 30. oktober 2003 klokka 19.00

Jan Erik Horgen og Anders Henriksen presenterer Sørums bygdebok i Valstad Café; ”Bygdeboka i ord og bilder”.

Lørdag 1. november 2003 klokka 11.00

Ellen Raft forteller om ”Mennesker og hus i gamle Lillestrøm” i Romerike Historielags Hus ved Skedsmo kirke.

Torsdag 6. november 2003 klokka 16.00

Omvisning i Norges Høyesterett for medlemmer av Blaker og Sørums historielag. Se kunngjøring inne i dette Sørums-Speilet.

Tirsdag 11. november 2003 klokka 19.00

Torill Brekke forteller om sitt forfatterskap i Nordisk Biblioteksuke på Sørumsand Bibliotek.

Søndag 19. oktober 2003 klokka 15.00

Årets TV-aksjon til inntekt for Redd Barna. Du kan melde seg som bøssebærer til Lise Lund Andresen på tlf. 63 82 53 58.

Torsdag 23. oktober klokka 19.00

”Fra ’rallarorgel’ til konsertinstrument – et musikalsk kåseri om trekkspillets historie.” Inge Torsteinson spiller e- og to-raders durspill. Harry Andersen spiller akkordion. Follo museum, Drøbak. Inngang kr. 50,-.

Onsdag 26. november klokka 19.00

”Lirekassespillere langs landeveien.” Thor Gotaas forteller og viser bilder. Skedsmo fylkesbibliotek, Strømsv. 74, Strømmen. Inngang kr. 30,- som inkl. enkel servering.

Lørdag 29. november 2003 klokka 13.00

”Juletradisjonene våre, en blanding av hedendom og kristendom, overtro og tro”. Lene Skovholt forteller i Romerike Historielags Hus ved Skedsmo kirke.

Sørums-Speilet

Artikler fra Blaker og Sørums historielag
Redigeres av Svein Sandnes
Returadresse: Svein Sandnes
Postboks 2, 1927 RÅNÅSFOSS

B